

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tribunal Poenitentiae Sev Libri Dvo Prior De Poenitente Ut Reo Posterior De Confessario Ut Judice

Stoz, Matthäus

Anno M.DC.LXXXIX.

De Circumstantia Quis?

urn:nbn:de:hbz:466:1-37144

omnino voluntarium, sed aliquo modo involuntarium. Aliæ denique circumstantiæ sunt, quæ *transcendentales* appellantur, & sunt illæ, quæ in quovis peccato, saltem mortali includuntur: cuiusmodi sunt, esse DEO ingratum, inobedientem, irreligiosum; contemptus item aut vilipensio divinæ Majestatis &c. quodcunque enim peccatum committas, Deo ut summo tuo benefactori ingratum te exhibes; eidem, ut supremo legislatori, prohibenti omne etiam levissimum delictum, non obtemperas; eundem etiam vilipendis, vel minoris, quàm deceat & oporteat, æstimas &c.

49. Ut autem exactiùs cognoscas, quando circumstantia mutet speciem actûs, vel intra eandem speciem tantùm aggravet malitiam ejusdem actûs, hanc accipe Regulam. Si circumstantia sit contra specialem aliquam virtutem sub præcepto obligantem, & specie distinctam ab ea, contra quam est actûs substantia, mutat speciem, seu malitiæ jam ante in actû repertæ dat novam speciem: si verò circumstantia non habeat talem repugnantiam, tunc non mutat speciem, sed solùm aggravat, hoc est, facit, ut peccatum in sua specie jam perfectè constitutum fiat gravius: in quo tamen ipso excessu intra eandem speciem est nonnullum discrimen: quandoque enim is excessus est valde notabilis, quandoque verò non est. Hæc Regula, ut bene intelligatur, exemplo potest illustrari. Igitur auferre rem alienam invito rationabiliter dominio, præcisè simplex est furtum contra justitiam, si ea res sit profana: at verò si sit sacra, jam accedit nova malitia specie distincta propter ejus circū-

stantiam, ratione cujus ea rei alienæ surreptio opponitur novæ virtuti specie distinctæ, nimirum Religioni, & consequenter præter malitiam injustitiæ continet etiam malitiam sacrilegii. At verò furtum decem aureorum non differt specie à furto unius aurei: non enim major ille excessus quantitatis in furto facit, ut ablatio rei alienæ alteri cuiquam virtuti repugnet, quam illi ipsi, cui opponitur ablatio rei alienæ in minori quantitate, nimirum soli Justitiæ.

§. III.

Quenam circumstantia in particulari mutent speciem actûs?

Ex regula priori numero traditâ etsi facile definiri possit, quenam ex septem illis vulgaris circumstantiis, & quando mutent malitiæ speciem, vel non: pro majori tamen explicatione & intelligentia rursus singulas percurramus, & quæ generatim diximus, speciatim ostendamus. Igitur

Circumstantia Quis?

50. Tribuit novam malitiæ speciem, si persona, quæ peccat, sit voto, juramento, aut matrimonii vel sponsalium vinculo ligata, vel sanguine juncta, vel ex officio aut speciali aliqua lege ad aliquid agendum tepeatur. Ceterum I. repetitio ejusdem voti, etsi peccatum quod contra ipsum committitur, aggravat, nullam tamen illi differentiam specificam addit. Idem est de juramento, si circa eandem rem sæpiùs repetatur; aut de præcepto ab eodem superiore circa unam eandemque rem sæpiùs iterato: quan-

quamcumque enim vota, juramenta &c. circa eandem rem multiplicentur, non tamen, ut Sanch. de Matr. l. 7. D. 27. n. 27. & l. 1. Mor. c. 14. n. 10. Lug. D. 16. f. 4. n. 146. Tambur. l. 2. c. 1. §. 8. n. 52. & in Decal. l. 3. c. 16. §. 3. n. 55. Sanch. l. 4. Mor. c. 1. n. 40. Dicastil. de Pœnit. D. 2. n. 277. & D. 8. n. 305. & 315. & alii communiter docent, perejusmodi iterationem voti &c. nova inducitur obligatio: sed antiqua solum reperitur, aut confirmatur: ac proinde nihil speciale secum adfert, quod sit ad confessionem deferendum. Sed neque II. solemnitas votorum, v. g. castitatis, quæ in professione religiosa, vel Sacrorum Ordinum Subdiaconatus, Diaconatus &c. ex speciali institutione Ecclesiæ emititur, novam in actum oppositum malitiam inducunt: sunt enim ejusdem speciei: Sanch. de Matr. l. 7. D. 27. n. 27. ex communi: imò votum solenne castitatis non differt specie à voto simplici. Bonac. de impedim. q. 3. p. 4. n. 3. Sanch. D. 25. §. 15. Mor. c. 1. n. 6. Fill. tr. 10. n. 116. Tann. T. 3. D. 5. q. 4. d. 4. n. 63. Coninch. D. 31. de Matr. d. 6. n. 67. Laym. l. 4. tr. 5. c. 1. n. 4. Suar. de Relig. T. 3. l. 2. c. 9. Tamb. in meth. conf. l. 2. c. 7. §. 5. n. 32. & alii. Neque III. Circumstantia Novitatus aut minorum ordinum. Dicast. cit. Diss. 8. n. 325. & alii. Dian. l. 1. p. tr. 7. R. 7. non enim in his cernitur specialis & distincta ab ea, quæ omnibus incumbit, obligatio servandi castitatem. Neque IV. præcisè dignitas ipsius personæ peccantis, nisi fortè accedat scandalum; uti sanè plerumque accedit, si personæ in dignitate, aut gradu aliquo eminenti, v. g. sacerdotali, religioso &c. constitu-

R. P. Stoz Trib. Pœnit.

tæ peccant, Dicast. tr. 8. de Pœnit. D. 9. n. 378. ubi pro eadem sententia refert Lugo de Pœnit. D. 16. n. 179. & Sanch. de Matr. l. 7. D. 27. n. 33. Et hoc fortassis est, quod S. Bernardus voluit, cum alicubi dixit, nugas in ore secularium esse nugas, in ore sacerdotum blasphemias. Neque V. Status virginitatis. Dian. l. c. R. 10. Coninch. D. 7. d. 4. n. 19. Tambur. in Meth. conf. l. 2. c. 7. §. 4. n. 20. §. 8. n. 56. Dicast. de Pœnit. D. 9. d. 8. n. 433. Suar. de Pœnit. D. 22. f. 4. n. 6. & alii, nisi fortè violentia accedat, vel fraude, dolo, aliòve injustitiæ genere virgo defloretur. Tamb. dicto n. 56. Neque VI. cultus, seu religionis disparitas, qualis est inter catholicos, hereticos, infideles, v. g. Judæos, Turcas &c. Azor. 3. p. l. 3. c. 29. q. 5. Tamb. n. 21. & alii, quorum sententiam Dian. 3. p. tr. 4. R. 138. se non damnare ait.

51. Jam verò VII. an & qualis exoritur intra gradus aut lineas ejusdem cognationis, breviter dicamus. Est autem cognatio triplex: Spiritualis una seu Sacramentalis; altera legalis; tertia naturalis seu carnalis, quæ alio nomine vocatur etiam consanguinitas. Distinguuntur quidem hæ cognationes inter se specie propter nimiam titularum, in quibus fundantur, diversitatem: an autem gradus ipsi, sive in linea recta, sive transversa, non est ita expeditum. Breviter tamen res ita se habet. Itaque Cognatio spiritualis oritur ex duobus duntaxat Sacramentis, Baptismi nempe & Confirmationis, & adfert novam speciem, non jam propter reverentiam sanguinis, sed Sacramenti, ex quo ortum habet; Sanch. l. 7. de Matr. D. 9. n. 9. Tamb. l. 2. c. 7. §. 7.

§. 7. n. 51. & ideo etiam hac consideratione reducitur ad aliquod genus sacrilegii, siquid adversus eam committatur. Nec ad alias personas extenditur, quam ad baptizantem & baptizatum, patrinum vel matrinam cum ipso baptizato, item ad parentes baptizati cum baptizante & patrino vel matrina. Idem est de Confirmatione, præterquam quod nomen baptizantis & baptizati mutetur in nomen confirmantis & confirmati. Ceterum conjunctio, quæ oritur ex Baptismo, non distinguitur specie ab ea, quæ ex Confirmatione suam trahit originem; utrobique enim est irreverentia contra spiritualem personarum conjunctionem: imò nec gradum à gradu in eadem conjunctione specie distingui docet Tamb. l. 1. unde etiam satis est dicere: commisi incestum spirituale. Addunt his alii tertiam cognitionis spiritualis speciem, quam dicunt oriri ex Sacramento pœnitentiæ inter confessarium & pœnitentem, sed non rectè: Non enim confessarius est verè ac propriè pater spiritualis, sed metaphoricè duntaxat. Dian. 1. p. tr. 7. R. 12. §. 56. Tamb. §. 4. n. 19. Fill. tr. 30. c. 5. n. 105. Bona. D. 5. q. 1. f. 2. p. 2. §. 3. diff. 3. n. 9. Imò neque VIII. Cognatio carnalis specie differt ab affinitate, ut S. Thom. 2. 2. q. 154. a. 9. & Cajet. ibid. docent, quos Tamb. §. 7. n. 49. & alii passim sequuntur. Hinc neque IX. gradus ipsi consanguinitatis & Affinitatis, sive in linea recta, sive transversa ullam inter se habent specificam, sed numericam duntaxat differentiam. Tamb. l. 1. Fill. n. 67. Dian. 1. p. tr. 7. R. 31. §. p. 3. tr. 4. R. 67. in resol. 31. & p. 4. tr. 4. R. 234. & p. 5. tr. 14. R. 56. §. Quare.

6. §. alii. Unde, ut idem Dian. 3. p. tr. 4. R. 101. sub finem notat, omnes incestus intra limites consanguinitatis & affinitatis ejusdem sunt speciei: & satis est dicere: commisi incestum naturalem. Quamvis, quod negari non potest, unus altero sit detestabilior, & tantò magis, quantò gradus communi stipiti vicinior est: omnium gravissimus & maximè execrabilis est, qui cum propriis parentibus committitur. Tandem X. de Cognatione legali similiter dicendum est, ejus gradus inter se solo numero differre, & satis esse dicere: commisi incestum legalem. Jam nec XI. ignorantia vel error vincibilis seu culpabilis novam actui addit speciem communiter docent: & ideo ejusdem speciei peccatum committitur, si die festo Sacrum omittatur &c. sive id fiat scienter, sive ignoranter, dummodo peccans adverterit debitum inquirendi, & periculum, cui se exponit. Neque XII. inveterata peccandi consuetudo. Suar. Reginald. Bonac. & alii, quos refert Dian. 1. p. tr. 7. R. 15. quibus addendus est Lugo de pœnit. D. 16. n. 201. ubi hanc sententiam doctè prosequitur & explicat.

52. Addit tamen novam & distinctam speciem I. circumstantia Sponsalium de futuro, adeò ut sive sponsus, sive sponsa fornicetur, gravem unus alteri inferat injuriam, non quidem a dulterii, sed aliam: per eam enim verè violatur jus, quod sponsi erga se invicem habent, ne quidemquam, excepto ingressu in Ordinem religiosum, agant, quod sponsaliorum executionem queat impedire: Palaus T. 5. tr. 28. D. 1. p. 22. n. 5. Laym. l. 5. tr. 10. p. 1. c. 2. n. 6. Sanch. l. 1. de Matr. D. 2.

n. 5. Con'nch. D. 22. d. 1. n. 6. Dicast. tr. 8. De pœnit. D. 9. d. 8. n. 375. & in tr. de Matr. D. 1. d. 46. n. 663. & alii. II. si ad votum accedat juramentum circa eandem rem; tunc enim alia malitia est contra fidem DEO datam, alia contra obligationem, DEUM non adducendi in testem alicujus falsitatis. Sanch. l. 7. de matr. D. 27. n. 16. Tambur. in meth. conf. l. 2. c. 3. §. 2. n. 20. Lugo D. 16. n. 169. Dicast. D. 9. d. 8. n. 356. & alii. III. si ad votum obedientiæ religiosæ accedat præceptum Superioris, intendenti obligare sub peccato mortali. Nam & hinc interveniunt duæ malitiæ speciei distinctæ, una contra votum obedientiæ, altera contra præceptum Prælati: etsi enim inobediencia, quatenus est contra votum, sit ejusdem infimæ speciei, quia soli religioni & fidelitati erga DEUM adversatur; quatenus tamen est contra præceptum, non est infimæ speciei, sed accipit suam speciem ab illa virtute, ad quam res præcepta spectat: cum enim Superior aliquem virtutis actum præcipit, semper intendit honestatem talis virtutis, ut Lugo D. 16. de pœnit. f. 5. §. 2. n. 257. apud Tamb. c. 1. §. 16. n. 96. docet; v. g. cum Pontifex certo die jubet sacrum audiendum, censendus est honestatem religionis, cum ea auditio sit actus ejus virtutis, intendere, & ex ipsius motivo talem actum præcipere. Similiter si jejunium præcipiat in quadragesima, vel vigiliâ alicujus Sancti, censetur ex motivo temperantiæ, cum actus jejunandi ad eam spectet, principaliter præcipere. Unde violatio jejunij præcepti continet malitiam intemperantiæ, violatio festi ex

præcepto servandi est contra religionem, & sic de alijs. Et ideo Religiosus v. g. violans præceptum Prælati, debet etiam materiam præcepti in confessione explicare, ut cognoscatur, in qua specie sit actus, v. g. non est satis dicere: non obtemperavi præcepto Prælati, vel Ecclesiæ, sed necesse est dicere, & sufficit: non obtemperavi Prælati, vel Ecclesiæ præcipienti Missam, vel jejunium: prior enim transgressio religioni adversatur, posterior verò temperantiæ. Jam si ad ejusmodi præceptum etiam votum audiendi Missam, jejunandi &c. accedat, nova in tali transgressione malitia continetur contra votum Bonac. D. 5. q. 5. f. 2. p. 2. §. 3. diffic. 3. n. 24. & de eo nemo dubitat. Hinc Franciscanus feriâ sexta v. g. in quadragesima non jejunans, duo peccata committit, unum contra præceptum Ecclesiæ, & Superiorum id præcipientium, alterum contra votum obedientiæ, quo se ad servandam regulam obstrinxit, Bonac. de peccat. D. 2. q. 4. p. 3. n. 7. quòd si verò ejusmodi votum non fecisset, sed regula more alterius legis jejunium illud præscriberet, esset unicum peccatum. Sanch. l. 4. mor. c. 11. n. 42. & 53. & alii.

53. IV. Etiam circumstantia impotentiae ad copulam carnalem adfert specificam differentiam. Et ideo frigidus & evnuchus debent hanc circumstantiam explicare, cum faciat talem copulam esse etiam contra naturam, quia non habet finem à natura alioquin intentum. Sanch. de matrim. l. 7. D. 5. n. 14. Tamb. l. 2. c. 7. §. 4. n. 24. Dian. 3. p. tr. 4. R. 139. & p. 6. tr. 6. R. 35. Less. l. 4. de just.

just. c. 3. d. 6. n. 45. Lugo Disp. sæpius jam citata, n. 175. Dicast. D. 9. d. 8. n. 374. & alij tam communiter, ut Fill. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 23. immeritò dixerit, rem esse valde dubiam. V. si habens votum v. g. castitatis, alteri simile votum non habenti sit seu consilio seu auxilio directa causa & auctor peccandi contra castitatem: peccat enim etiam ipse contra castitatem & suum votum; castitas enim (idem est de qualibet alia virtute) licet me directè non obliget, ut positivè procurem in alio ejus observantiam, obligat tamen indirectè, ne alios directè ac positivè inducam ad ejus violationem, Coninch. *de fide D. 15. d. 4. n. 79.* Palaus. T. 1. tr. 4. D. 1. p. 13. n. 8. Joan. Sancius in *selectis D. 47. n. 9.* Tamb. c. 1. §. 17. n. 100. Unde talis præter malitiam scandali (de qua non est dubium) tenetur etiam circumstantiam sui voti (siquidem jam antea non sit nota) aperire. Quanquam dici potest, indirectam illam, quam dixi, obligationem non provenire ex propria sed aliena castitate: votum verò emissum ex intentione voventis (hæc enim est obligationis votorum mensura) non ad alienam, sed propriam tantum castitatem custodiendam obligare, & idcirco circumstantiam voti, in inducente aliò ad peccandum, nihil speciale addere, atque adeo satis esse, si rationem & malitiam scandali modo infra tradendo exponat, Sanch. l. 5. mor. c. 6. n. 10. in simili, Tamb. §. 5. n. 33. Dian. 9. p. tr. 8. R. 66. & alij. VI. Ratio officij, seu muneris publici, quod quis gerit, inducit obligationem justitiæ, & idcirco speciem peccati commissi transfert in aliam speciem, nempe injustitiæ, Laym. l. 1. tr. 2. c. 3.

n. 7. §. tertio nota. v. g. unusquisque ex charitate obligatus est impedire, si commode possit, sui proximi damnum, cui obligationi potest accedere alia v. g. justitiæ, quia nempe est Gubernator, aut publicum Magistratum gerit &c. jam si talis malum illud non avertat, non solum contra charitatem, sed etiam contra justitiam peccat, & idcirco sui status circumstantiam explicare tenetur. Quod intellige, si alios ab eo malo inferendo non avertat: si enim ipse tale damnum inferat, ratione sui officij non contrahit novam malitiam: vi enim sui officij non sua, sed aliena delicta impedire tenetur, Tamb. l. 2. c. 8. §. 1. n. 2. Dian. 1. p. tr. 7. R. 36. Henriq. l. 2. c. 6. n. 3.

Circumstantia Quid?

54. Hæc circumstantia ad tria, ut supra n. 38. vidimus, capita reduci potest: ad rem concupitam; ad personam, ad quam peccatum terminatur, & ad effectum ex peccato subsecutum. Ad rem ergo quod attinet, I. si ea sacra sit, addit speciem sacrilegij. Nomine autem rei sacræ intelliguntur Sacramenta, vasa sacra, ut calices, vestes sacræ, item illa, quæ vulgato nomine Sacramentalia vocantur, ut aqua benedicta &c. item illa, quæ vel significant sacra, ut verba Sacræ scripturæ, vel representant sacra, ut Imagines Christi, Beatissimæ Virginis aliorumque sanctorum, Bonac. *de præcept. D. 3. q. 6. p. un. n. 4.* Et ideo sacrilegè peccat, qui rem sacram, v. g. calicem, aut positam in loco sacro sub custodia furantur, Bonac. n. 7. qui verbis Sacræ scripturæ abutuntur ad superstitiones, ridicula, jocos, hæreses confirmandas:
item